

EEN NIEUWE FACULTEIT, "EEN GEHEEL NIEUW CURRICULUM"

Van de redactie (verslaggeving: J. Moll).

Inleiding

Al weer enige tijd geleden meldde de kranten dat de zo lang slepend gebleven vraag: "Markerwaardpolder, ja of neen?" een ja-antwoord heeft gekregen. Een concessie voor inpoldering, met daarbij inbegrepen de gehele planologische ontwikkeling van de nieuwe polder, is -zo luidde de berichten- verleend aan een financieringsconsortium, waarin deelgenomen wordt door een aantal grote banken, Nederlandse maar ook buitenlandse. Het consortium noemt zich de Marwaar-groep. In de concessie is bindend vastgelegd, dat de Marwaar-groep zonder enige financiële steun van de overheid de polder zal aanleggen en bovendien tot ontwikkeling zal brengen voor wonen, het bedrijfsleven en culturele activiteiten.

Ook vermeldde de kranten, dat deskundigen de Marwaar-groep hebben gewonnen voor hun standpunt, dat de bestaande Nederlandse universiteiten dusdanige tekorten vertonen, dat in de nieuwe polder met succes een nieuwe en bovendien zichzelf financierende universiteit kan worden gesticht. Plannen zijn inmiddels ter hand genomen. De nieuwe universiteit zal ook een medische faculteit omvatten.

Voorlichtingsbijeenkomst

Enkele dagen voor het ter perse gaan van dit nummer van het Bulletin Medisch Onderwijs is door de Marwaar-groep en haar adviseurs voor de nieuwe universiteit een voorlichtingsbijeenkomst over de ontwikkeling van deze nieuwe medische faculteit gehouden. Daarover zijn -anders dan over het hierboven vermelde- geen berichten in de algemene pers verschenen, want toegang tot deze bijeenkomst werd niet verleend aan onderwijsredacteuren van de algeme-

ne pers, alleen aan een kleine groep sleutelfiguren uit de Nederlandse geneeskunde en het Nederlandse medisch onderwijs met daarbij uit de aard der zaak de redactie van dit blad. Het Bulletin kan zo als eerste verslag uitbrengen over de plannen voor de nieuwe faculteit.

De adviseurs van de Marwaar-groep voor dit terrein (zij wensten anoniem te blijven, omdat zij menen dat anders grote opwinding zou ontstaan in de Nederlandse universitaire wereld) anticipeerden allereerst op een vraag, die vermoedelijk alle genodigden hadden willen stellen: "Is niet het plan voor een nieuwe medische faculteit onherroepelijk tot mislukking gedoemd, gezien de overcapaciteit van de bestaande faculteiten en de werkloosheid onder artsen?"

Het antwoord luidde, dat men van mening is dat men een curriculum kan bieden van zo hoge kwaliteit, dat dit ondanks het zeer hoge inschrijfgeld zeker tweeduizend aspirant medische studenten zal aantrekken. Omdat de nieuwe faculteit niet afhankelijk is van de overheid, kan men uit dit studenten-aanbod geheel naar eigen inzicht de meest belovenden selecteren, zodat men artsen van werkelijke topkwaliteit zal afleveren. Werkgevers zullen bij sollicitaties aan Marwaar-artsen de voorkeur geven en deze zullen geen werkloosheid hoeven te vrezen.

Gezien het zo duidelijke rotsvaste vertrouwen van de medische Marwaar pioniers in hun curriculum, beperken we ons in dit verslag vrijwel geheel tot een beschrijving van dat curriculum. Pas na deze beschrijving enkele kritische kanttekeningen.

Wel is het verhelderend hier alvast op te merken, dat in dit curriculum niets te vinden is dat echt geheel nieuw is. Men blijkt duchtig gestudeerd te hebben op de be-

staande Nederlandse curricula en men heeft daaruit bijeen gesprokeld wat aantrekkelijk leek. Zo biedt onbedoeld de beschrijving van dit curriculum een fraai beeld van de ontwikkelingen, feitelijk en gepland, in het Nederlandse medisch onderwijs van de laatste jaren. Men vermeldde niet wat men aan welke bestaande faculteit had ontleend, trachtte zelfs dit te camoufleren door andere termen te kiezen dan de gebruikelijke, bepaald niet erg sympathiek. Zoals ook te verwachten was, bleken nogal wat elementen van het Marwaar curriculum ontleend aan dat van de prilste van de Nederlandse medische faculteiten. Hoe kan het ook anders! Men heeft voor de Marwaar faculteit gezocht (krampachtig gezocht?) naar iets nieuws en dan komt men nogal eens terecht bij de nieuwste van de bestaande faculteiten.

Onderwijsvorm

Daaraan bleek men veel waarde te hechten. Men verwees naar recente aan het onderwijs gewijde nummers van Medisch Contact (1) en van Verband (2) van de Universiteit van Amsterdam.

In het nieuwe curriculum wil men allereerst vermijden dat van studentenzijde verwijten ontstaan als genoemd in de vermelde publicaties:

- saai, taai en irrelevant,
- vol, overvol, bomvol,
- taaie theorie,
- het moeten vergaren van veel en teveel feitenkennis.

Men denkt een goed compromis te hebben gevonden tussen de overal zo duidelijke tendens naar onderwijs in kleine groepen en de -zoals men het noemde- ongebroken vitaliteit van het college, die toch niet alleen kan berusten op toneelspelelsbloed bij de docenten, gefascineerd door het toespreken, zonder tegenspraak, van een omvangrijk publiek. De voorbereidingsgroep verklaarde, dat het gesproken woord van het college een door andere onderwijsvormen niet ge-

evenaard indringend en motiverend karakter kan hebben.

In combinatie met de wens een overvol curriculum te vermijden en zelfwerkzaamheid te bevorderen (ook dat kreeg veel nadruk), heeft men gekozen voor een onderwijspatroon tot aan de co-assistentenschappen, bestaande uit één en niet meer dan één college-uur per dag en daarnaast twee uur per dag voor groepsactiviteiten met groepen van 10 studenten, een aantal -naar men zei- gekozen op grond van zorgvuldige studie van de op dit punt nogal tegenstrijdige literatuur. Met dit patroon blijft er ruim tijd voor zelfwerkzaamheid. Met enige, in onze ogen wat voorbarige, hoogmoed over het eigen onderwijs, zei men dat men elders zelfwerkzaamheid met de mond belijdt, maar er geen tijd voor vrijhoudt.

Tenminste de helft van de totale tijd beschikbaar voor onderwijs in kleine groepen, wil men besteden aan bijeenkomsten, waarbij met bij toerbeurt een student als voorzitter, de groep een schriftelijk voorgelegd probleem moet trachten op te lossen. De daarbij aanwezige docent bewaakt enerzijds het groepsproces en vult anderzijds, maar alleen in werkelijk dringende gevallen, ontbrekende kennis aan. Ontbrekende kennis dient als regel tussen twee bijeenkomsten door de studenten zelf uit eigen boeken of via de mediatheek te worden aangevuld. Het spreekt uiteraard voor zich, dat de Marwaar-mediatheek is aangesloten op alle mogelijke databestanden.

Verdere onderwijsopzet

Duidelijk bleek, dat men ontwikkelen die al op velerlei wijze gaande zijn, verder wil voortzetten. Zo wil men volledig afstappen van alle strikt aan één vakgebied gebonden onderwijs. Men haalde instemmend een uitspraak aan van de medisch psycholoog Menges in het genoemde nummer van Verband: "Ik ben voorstander van het blokkenonderwijs mits er echte

integratie is. Je moet oppassen dat zo'n blok niet een optelsom wordt van vijf tot zeven docenten die ieder hun eigen stukje doen". Men noemde als illustratie van wat men wil, blokthema's die de Bulletin-redactie overbekend in de oren klonken: bloedverlies, koorts, kortademigheid, gezondheidsproblemen van de oudere mens.

De traditie in Nederland zo scherpe scheiding tussen prekliniek en kliniek is op vele plaatsen al gedeeltelijk opgeheven. Men wil deze scheiding geheel teniet doen en bijvoorbeeld al in het eerste jaar de studenten confronteren met "echte dokterstaken". Zo is voor het eerste jaar een verpleeghuisstage gepland en een cursus EHBO en acute geneeskunde.

Ook al vanaf het eerste jaar zullen er groepsactiviteiten zijn gericht op het ontwikkelen van vaardigheden op terreinen als anamnese en gespreksvoering in ruimere zin, het algemeen lichamelijk onderzoek, diagnostiek. Dit onderwijs moet met geleidelijke verbreding en verdieping de grondslag leggen voor een algemeen co-assistentenschap dat op zijn beurt de grondslag legt voor co-assistentenschappen voor de afzonderlijke klinische vakgebieden en voor huisartsgeneeskunde. Voor het co-assistentenschap huisartsgeneeskunde is 20% van de totale co-assistentenperiode gereserveerd.

In elk studiejaar (dat kreeg nadruk) zal 20% van het onderwijs keuze-onderwijs zijn. De zo motiverende mogelijkheid persoonlijke belangstellingen te volgen en te verdiepen mag niet tot één of een paar momenten in het curriculum zijn beperkt, zo werd gezegd.

Toetsing

Enerzijds plant men een toets die men de vorderingentoets noemt. Daarbij moet de student schriftelijk vragen beantwoorden uit het totale kennisdomein dat de basisarts tot zijn beschikking moet hebben. Men wees erop, dat de studenten zo hun voortgang scherp kunnen

vaststellen en kunnen zien waar hun kennis al of niet voldoende is voor de fase van de studie waarin zij zich bevinden.

Daarnaast wil men -eveneens jaarlijks- een zogenaamd stationsexamen afnemen, waarbij in een reeks stations elk van maximaal tien minuten, studenten en studieleiding kunnen zien of de noodzakelijke praktijkvaardigheden zijn verworven. Als voorbeelden werden genoemd: het op juiste wijze meten van de bloeddruk, het afnemen van een anamnese, het stellen van een diagnose op grond van voorgelegde gegevens, het bespreken van zijn leefregels met een patiënt bij wie zojuist diabetes is vastgesteld. Men wil dus het aantal examens tot twee per jaar beperken. Zo verwacht men, dat -hoogst wenselijk volgens de planningsgroep- een grotere verantwoordelijkheid van de studenten voor hun eigen "studeerbeleid" ontstaat. En men heeft ook gedacht aan studenten voor wie deze opzet een teveel aan vrijheid betekent. Alle studenten krijgen een docent toegewezen als raadspersoon, die hun studievoortgang volgt en bij achterblijven samen met de student naar diagnose en therapie zoekt.

Commentaar

Dit curriculum, tot nu toe zonder kritische kanttekeningen beschreven, wekte veel enthousiasme bij de aanwezigen tijdens de voorlichtingsbijeenkomst. Maar bij de aanwezige Bulletin-redacteuren rezen toch vragen en twijfels. Daarvan hier een summiere weergave.

Men heeft gekozen voor een aantal onderwijsvernieuwingen, die in NVMO-kring bekend zijn en sympathie ondervinden. Vooral omdat in het Marwaar-curriculum zo ongeveer alle denkbare onderwijsvernieuwingen bijeen gesprokkeld zijn, rijst echter de vraag: laat zich dit allemaal combineren? Men kan toch ook niet de meest aantrekkelijke elementen van alle muziekstijlen, zeggen we van Barok tot heden, combineren tot een "su-

permuziek"?

Tijdens de bijeenkomst werd geen duidelijk antwoord gegeven op de vraag hoe men denkt te voorkomen, dat dit zo fraai ogende curriculum snel slijtage zal vertonen. Het is immers bekend dat ook heel goed doordachte onderwijsvernieuwingen "erosiegevoelig" kunnen zijn. Het enthousiasme van docenten kan slijten, alleen al doordat zij bij de start van een onderwijsvernieuwing bereid zijn daar veel tijd en energie in te steken, maar dat niet volhouden of omdat zij simpelweg vermoeid raken of doordat zij teleurgesteld zijn in hooggespannen (te hoog gespannen?) verwachtingen, of ook omdat andere taken, zoals onderzoek en patiëntenzorg, tijd en aandacht op-eisen.

Aan verschillende faculteiten zijn ontwikkelingen gaande die het de studieleiding mogelijk maken voortdurend op de hoogte te blijven van het feitelijk verloop van het onderwijs. Zo kan men op gefundeerde wijze docenten die van het rechte pad afdwalen, weer in de goede richting duwen. Over dergelijke curriculumbewaking werd -heel bedenkelijk ons inziens- niets steekhoudends gezegd, toen de genoemde erosie ter sprake kwam. Men zou dit punt (in ambtenaren-jargon antwoordende) meenemen.

Een verwant punt is de vraag: kan men (voldoende) docenten vinden die de gedachten achter dit curriculum werkelijk onderschrijven? Er zijn voorbeelden te over van curriculumvernieuwingen die misschien wel naar de letter, maar naar de geest niet standhielden, omdat vele docenten wel zeiden de vernieuwing te aanvaarden, maar deze niet werkelijk verwerkten in hun onderwijspraktijk.

En, afsluitend en samenvattend, de voorbereidingscommissie van de nieuwe faculteit lijkt te lijden aan "curriculumoverschatting". Een curriculum moet voldoen aan een minimum van interne consistentie, van interne logica, maar de feitelijke kwaliteit van onderwijs is toch vooral afhankelijk van enthousiasme bij docenten, leidende tot enthousiasme bij studenten. Mogelijk is de waarde van een nieuw of vernieuwd curriculum niet of maar gedeeltelijk gelegen in dat curriculum als zodanig, maar in het feit dat een nieuw of vernieuwd curriculum, een nieuw begin, enthousiasme kweekt, vaak met een uitstraling naar andere faculteiten. Daarom mag, ondanks onze twijfels, worden verwacht dat de Mar-waar faculteit iets goeds (veel goeds? heel veel goeds?) zal brengen voor het Nederlandse medisch onderwijs.

Literatuur

1. Onderwijsnummer Medisch Contact 1988; 35.
2. Onderwijsnummer Verband 1988; 7.